

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslopu.

Štajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Sestavki dobrodošli.

Člankopisci se ne vračajo in se morajo
izdati do ponedeljka pred izdajo do-
dotične številke vpsolati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Pri odjemanju več ko 10 številk pri-
meren rabat.

Cena za oznanila za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—,
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—,
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu posebne zni-
žana cena.

tev. 3.

V Ptuju v nedeljo dne 10. februarija 1901.

II. letnik.

Slovenska kmečka zveza za Štajersko.

Že večkrat smo mi o žalostni resnici govorili, da kmečki stan ni zadostno organiziran, tako v poljedelskih kakor v političnih zadevah. Pomanjkanje gospodarske organizacije spravlja kmetski stan finančno v nič in tako dolgo dokler se ne bo kmetski stan politično organiziral, ne bo on nikdar k moči in poštovanju prišel, nikoli svojih upravičenih zahtev dosegel, ampak on je samo za to tukaj, da on nekaterim advokatom do državnih mandatov pripomore — plačuje. Eden sam kmet ne more ničesar dobiti, ako on pride s kako prošnjo se tam nad njim razpreži in pošlje domov; in ako se 100 ali 1000 kmetov zbere, tako oni še vedno ne bojo dosti dosegli. Ako pa ves kmetski stan na Štajerskem tvori eno društvo, potem bodejo oni visokonosi in uspešnejši kmetovalca tudi spoštovali in njegove želje izpolnili.

Zbralo se je tedaj zadostno število kmetov, ki so sposobnih mož, tako splošno slovensko kmečko zvezo za Spodnje Štajersko, ki bo v celotnem varstvu poštenega poljedelstva in na temelju: eden za vse, vsi za ednega, ustanoviti.

Coprnjski „kolomon“ in hudič.

Resnična povest. (Piše „Simon iz Šentjurja.“)

(Koniec.)

„Ravno prav bo zdaj-le prihodnji teden“, pravi gospodar. „23. bode prvi pasji dan in tedaj se vragec naj rad prikaže. Ravno ob polnoči morata biti na kmetnem „križu-potu“ blizu kake hoste. Tukaj prikaže se bode najbolje, če gresta gor v Jarmenče, tam se najizate dve poti in je tudi prav blizu hoste. Ob polnoči gresta tje in eden od vaju napravi velik krog okoli sebe. Ta ris se napravi z žegnanim lesom, da se pošast čez ne upa. Drugi pa med tem stoji na zadnjih 25 korakov proč in drži v roki žegnano vodo, da lahko hitro s to vodo odžene pošast, če bi se prikažala v ris. Tisti pa, ki je v risu, mora reči te-le besede: „Rokus, pokus, furis, kuris, na mojo komando ena, dve, tri, in dene pri tem noge navskriž, da pa čez trebuh in začne potlej misliti na zadnjo nogico tistega šimelna, ki ga je zadnjič videl. Ko se

Glavna naloga zveze je, svoje člane proti vsaki nepravici in zatiranju zagovarjati, jim po nizki ceni priskrbeti postavno varstvo in pri volitvah skrbeti, da se izvolijo samo pošteni kmetje.

Kakor hitro se bodejo pravila, katera mi danes razglasimo, od cesarskega namestništva dovolila, bo tudi „Štajerc“ prišel v posest kmečke zveze, tako da bode potem naš časopis naravnost lastnina kmetov in se bode njegov čist dobiček porabil za kmečke namene.

Kdor k slovenski kmečki zvezi pristopiti hoče, zamore že zdaj svoj pristop z natančnim naslovom „Štajercu“ naznaniti.

Pravila

slovenske kmečke zveze za vojvodino Štajersko.

Namen zveze. § 1. Namen zveze je, interese kmetovalcev v vojvodini Štajerski na vse strani pospeševati, stanovsko zavest med kmetovalci obdržati in krepiti, in jih v svrhu dosege kmetovalstvu pri stonem vplivu na postavodajstvo in primerno zastopstvo v postavodajnih skupinah združevati.

Sredstva za dosego zvezinega namena. § 2. Sredstva za dosego zvezinega namena so:

je zmislil, tedaj se prikaže pošast in vpraša kaj hočeš. Pa vstrašiti se je ne sme, ampak se hitro ravno postaviti in vseh deset prstov na rokah stegniti in potlej pošasti odgovoriti in povedati koliko bi rad. Potlej še nekaj časa čakaš in peklenšek ti prinese od belcebuba denarja. Pa v roke ga ne smeš vzeti, če ti ponudi mošnjo, ampak reči mu moraš, da ti jo vrže pred noge. Pa tudi pripogniti se ne smeš hitro po mošnjo, ampak reči še moraš: „drrrrrr, in na mojo komando kuris, furis ven in nazaj.“ In potlej zgine pošast. Če bi pa ne hotela, mora pa tovariš priskočiti z žegnano vodo, malo poškopiti in potlej pa zgine ko blisk. Sta razumela?“

Z odprtimi ušesi, ustami in očmi sta ga poslušala še bolj pazljivo, kakor gospoda na kanceljnu. In ko ju je na zadnje vprašal: „Sta razumela?“ sta odgovorila: „Ka pa da!“

Tudi sta še vprašala, če je res in če se nič ne zgodi.

„Nič, nič“, pravi študent, „če le prav povesta.“

a) Prireditve zvezinih shodov v srho pogovora nastajajočih gospodarskih in političnih vprašanj in vseh na gmotni in dušni blagor kmečkega stanu vplivajočih dogodkih; b) podpora stanovskih tovarišev pri izpeljavi kmetiških izboljševanj (meloracijoni) skoz svet in dejanje, pisanje in besedo, kakor tudi skoz samostojne nasade vzornega obdelovanja; c) pouk kmečkih posestnikov o umnem gospodarstvu zemljišč po potovalnih učiteljih; d) napeljava zvezinih članov k skupni delavnosti pri vnovčevanju deželnih pridelkov in spodbudo k izpeljavi organizacije za izpečevanje deželnih pridelkov; e) prireditve potovalnih shodov; f) izdaja kmetiške stanovske interese zastopajoči periodičnih časopisov ali priličnih tiskovin; g) izvrševanje peticijske pravice; h) nastava kandidatov za zastopane skupine; i) razširjanje izobrazbe in npravnosti, krščanskega čutenja, vtrditve patrijotičnega mišljenja in slovenske stanovske zavesti med kmečkim ljudstvom.

Način nabiranja dohodkov za zvezine stroške. § 3. V pokritje stroškov za opravljanje zveze potrebna denarna sredstva se po prispevkih članov in po prostovoljnih, zvezinem namenu podeljenih darilih in prispevkih rabijo.

Osnova zveze. § 4. Zveza se ustanovi skoz izrecni pristop rednih članov in skoz izrecno imenovanje častnih članov; razven tega vodi zveza v svojem zapisniku članov ustanovitelje in pospeševatelje.

Redni člani. § 5. Zvezi sme kot redni član vsak v kmečkih občinah pri občinskih volitvah volilno upravičeni, polnoletni, krščanski, avstrijski državljani pristopiti, vendar odloči pred njegovim vstopom o sprejetju zvezni odbor brez navedbe razlogov in se ima v to svrhu vsak za pristop proseči pismeno na načelnika zveze obrniti.

Častni člani. § 6. Častni člani so take osebe, katere pogojem § 30 društvene postave ustrezajo, so krščanske vere in od zvezinega odbora radi posebnih zaslug za zvezo ali kmečki stan izrecno častnim članom imenovani.

Napisal jima je na listek in učila sta se dva dni, da sta znala,

Prišel je 23. juli. Tinče in „Gašpar dve“ sta ga komaj pričakala. Popoldan je bilo malo oblačno a deževalo ni. Hlače so se jima tresle, ko sta se zmislila, kaj bo danes večer. Ko se je jelo mračiti gresta v gostilno, in se tam napijeta korajže. Dolgo sta sedela drug poleg drugega in ko je ura odbila deset, podata se domov po žegnano vodo in po žegnan les. Bilo je precej temno, kajti nebo se je prevleklo z oblaki in kazalo se je, da bo proti jutru začelo deževati. Po ednajsti uri se napotita proti Jarmenčam, Tinče z velikim piskrom žegnane vode, „Gašpar dve“ pa z lesom. Po poti sta ponovila še enkrat te čudne besede. Ko prideta v Jarmenče, bilo je že 12. Gašpar napravi velik krog na križ-potu in se postavi v sredino, Tinče pa v bližino. Taka tema ravno ni bila, da bi se ničesar ne videlo, ampak bila je toliko, da

Ustanovitelji. § 7. Kot ustanovitelji vsi smatrajo se tiste osebe pod pridržkom § 6 teh pravekatere so si dejansko za ustanovitev zveze posebzasluge pridobile ali enkratni ustanovni prispevek najmanje 100 kron vplačale in od odbora kot „ustanovitelji“ proglašene bile.

Pospeševatelji. § 8. Kot pospeševatelji zveze biti zamore vsak polnoleten, samostojen, krščanski avstrijski državljani, kateri je zvezi gmotne korake koje ustanovni letni prispevek presežejo doprine.

Sedež zveze. § 9. Zveza ima svoj sedež v Ptuj.

Legitimacija članov. § 10. Vsak član bodisi redni ali častni član, pospeševalec ali ustanovitelj, prejme v znamenje članstva eden listek, katerem se razen njegove lastnosti v zvezi, imena stanovališče razvidi, in kateri mu pri vseh shodih zveze, kot legitimacija služiti ima.

Pravice članov. § 11. Redni zvezini člani imajo sledeče pravice: a) se vseh shodih zveze in s temi zvezanih posvetovanj in glasovanj vdeležiti, pri teh prilikah predloge izročevati in imenopelacije staviti; b) aktivno in pasivno volilno pravico v zvezi; c) vpogled v letne račune zveze; d) pravico, odboru redne člane v sprejetje in zvezini zboru imenovanje častnih članov predlagati; e) pravico, goste po zvišenem oznanilo pri načelniku zveze in njegovem dovoljenjem k zvezinem zborovanjem vpeljavati. Povabljeni gostje smejo pač pri zborovanju prisostvovati, ne pa se glasovanja ali volitev vdeležiti. Ustanovitelji in pospeševatelji imajo pod e navedene pravice rednih članov, kakor pravico se zborovanjem vdeležiti.

Dolžnosti članov. § 12. Vsak član je vezan prejemati zvezino glasilo, zvezni namen pospeševati in zvezni prispevek plačevati, kateri se lo od glavnega zbora določi, zneska edne krone vez presegati ne sme. Častni člani, ustanovitelji in pospeševatelji so plačevanja letnega prispevka oproščeni.

Izstop članov. § 13. Izstop zamore

si še lahko razločeval človeško podobo od dreves ali kacega kola. Gašpar prižge žveplenko in pogledna uro in vidi, da bo v eni minuti dvanajst. Z šteti in ko je naštel 60 (za eno minuto), prikaže „Lokus, pokus, fulius, kulus, na mojo komando dve, tli“, se postavi in začne misliti, kako mu rekel študent. Ko se je domislil in že precej gluh izgovoril te besede, začne izza meje klopotati, ko da bi kdo v coklah letal in čez nekaj časa se prikaže velika glava, ki je imela goreče oči in goreča usta. „Svet boz kliz“, je še na tihem zjeclal Gašpar se postavil in stegnil prste, kakor je bilo rečen čaka. Akoravno se ga je bil precej nalezal, h vendar v tem trenutku popolnoma trezen. Pošast je začela bližati a vprašati ni hotela, kaj hoče Gašpar. Začelo ga je biti strah in ko je mislil, da je pošast že šla čez ris, začne vpiti: „Posast ne cez lis! Tudi vode, vode! Dlllllll . . . na mojo komando, kulus, fulius ven in nazaj!“

Toda pošast se zadere, da je pretemno in d

zvršiti vsaki čas, mora se vendar pismeno odboru ali enemu zaupnemu možu zveze v prebivališčnem kraju člana ali bližnjem kraju, ako zaupni mož tam stane, izstopivšega naznaniti. Zvezni prispevek je za tisto leto, v katerem se je izvršil izstop še plačati. Izstopivši član zgubi vsako pravico do zvezinega premoženja. Član, kateri letni prispevek v teku prve polovice leta ni plačal, smatra se izstopivšim.

Izobčen je člana. § 14. Izobčenje člana zvrši se skoz odbor pod naznanilom razlogov na podlagi od odbora napravljene sklepa. Zoper takšen sklep dovoljen je priziv na prihodnji zvezin zbor, sklep pa ostane do tega časa pravomočen. Izobčenemu članu se izključenje po odboru pismeno naznani. Izobčeni član zgubi vsako pravico do zvezinega premoženja.

Odbor. § 15. Vodstvo zveze opravlja se po odboru. Ta obstoji: a) iz načelnika; b) njegovega namestnika; c) zapisnikarja; d) blagajničarja; e) šest drugih članov. Vsi člani odbora uradujejo brezplačno; samo izjemoma in v posebnih slučajih zamore odbor povrnitev potovalnih stroškov dovoliti. Opravilna doba odbora traja eno leto; opravljajoči odbor ima pa tekoča opavila do prevzetja opravil skoz novo voljeni odbor nadaljevati.

Načelnik. § 16. Načelnik zastopa zvezo na zunaj, vodi zvezine shode in odborove seje; on ima zvrševati vse sklepe in podpisovati zvezina razglasila in je zato zvezi dogovoren. Če je načelnik zadržan, opravlja njegove posle z ednakimi pravicami in dolžnostmi načelnikov namestnik ali, ako bi bil tudi slednji zadržan, pa oni član odbora, ki ga načelnik določi za poseben slučaj. Zapisnikar je obvezan voditi zapisnike zavezinih shodov; on podpisuje skupno z načelnikom oziroma njegovim namestnikom vsa pisma razglasila, kakor sploh vse korespondenco zveze. Odboru zamore se tudi nalašč za to plačani od glavnega zbora postavljeni pisar (zvezni tajnik) za reševanje vseh, zapisnikarju došlih del pristaviti. Blagaj-

ničar oskrbuje denarne zadeve in polaga vsako leto pri prvem zboru zvezi račune. Temu na strani stoji plačani knjigovodja.

Redni zvezini zbor. § 17. Vsako leto ima se v Ptujju vršiti najmanj enkrat zvezino zborovanje. V ta delokrog spada: a) pregled in odobrenje letnega računa; b) določba uradniških plačil in remuneracij; c) volitev odbora; ta od zvezinega zbora voljeni odbor voli potem iz svoje srede opravnike (§ 15); d) obravnava in sklepanje o predlogih odbora; e) obravnava in sklepanje o nasvetovanem razpustu zveze; g) vplivanje na postavljanje deželno- ali državnozbornskih kandidatov, kakor kandidatov za okrajni zastop; h) obravnava in sklepanje o drugih samostojnih predlogih članov, kateri predlogi vendar kolikor se oni niso že preje pri odboru naznanili in v takem slučaju, ako v okvir zvezinih namenov spadajo, od odbora na dnevni red postaviti morajo, pri dotičnem zborovanju samo takrat v posvetovanje vzeti smejo, ako se istih nujnost prizna s prosto večino.

Izvenredni zvezini- in potovalni shodi. § 18. Izvenredni zvezini- in potovalni shodi zamorejo se vsled odborovega sklepa ali pri posebni nujnosti brez tega sklepa po načelniku sklicati, morajo se vendar sklicati, ako najmanj dvajset članov z napovedjo namena, kateri odgovarja pravilom (§ 1) se od odbora pismeno zahtevajo. Potovalni shodi zamorejo se tudi zunaj Ptujja, vendar samo v vojvodini Štajerski vršiti.

Zaupni možje. § 19. Odbor zamore v občinah zvezinega delokroga zaupne može slovenske kmečke zveze iz članov iste postaviti, kateri imajo nalogo a) pristopne napovedbe članov sprejemati, b) prispevke od članov pobirati in odboru določiti in c) o zadevah kmečkega stanu v svoji okolici od časa do časa odboru poročati. Oni dobivajo zvezino glasilo brezplačno in imajo skrbeti, da je isto naj-

da mu škrtat ni prinesel denarja, ampak da ga je naklestil,

„Ja, kako si pa govoril?“ vpraša ga študent.

„Kakol ste mi lekli. Lokus, pokus, fulius, itd. na zadnje pa: Dlllll . . .“

„Ha, ha, seveda, ti ni prinesel denarja in te je le nabil, ker si rekel: lokus pokus, fulius in dllll namesto: rokus, pokus, furius itd. in nazadnje pa drrrrr. Govoriti bi bil moral Tinče, ne pa ti.“

„Aaaaaa . . ., sej je les; o ti stlela ti, zdaj pa ze veljamem, da ni palneso.“

Študent je povabil oba „Gašparja dve“ in Tinčeta na litrček starega. Nazadnje so bili dobre volje in so se še smejali drug drugemu.

„Nikol vec ne glem skalata v lis klicat“, še pristavi Gašpar.

Seveda študent jima ni povedal, da je bil on tisti škrtat in da si je iz debelega papirja napravil glavo z velikimi očmi in ustami in da je v to veliko glavo vtaknil malo gorečo svečico.

vidi risa in predno se je Gašpar zavedel in predno je Tinče prišel z žegnano vodo, imel jih je Gašpar čez hrbet z nečem, kar je bilo palici podobno. Gašpar se je sklonil na vse štiri in v jednomer vpil: „Dlllll, ven in nazaj.“

V tem je pošast zginila.

Ko je Gašpar videl, da je ni več, vstal je počasi, se prekrižal in začel klicati Tinčeta.

„Al je že šel?“ zaječal je ta v meji.

„Se mi zdi, de ze“.

Zdaj se približa Tinče in Peter mu pove, kako se mu je godilo. Jezi se pa tudi nad njim, zakaj ni prišel z vodo.

„Veš kaj, Gašpar, ne smeš mi zameriti, da nisem priletel z vodo. Pa jaz sem se škrtata tako vstrašil, da mi je padel pisker z žegnano vodo vred na tla. Vsa voda se je razlila in nisem imel s čim škropiti.“

Počasi sta se spravila domov.

Drugi dan pripovedoval je „Gašper dve“ študentu,